

Een verloren of gestolen zegelring?

IN DE ‘VRAAGWINKEL’ VAN DE EERSTE AFLEVERING VAN DEZE JAARGANG heeft KV het over de Eernegemse edelman Helliijn van Steeland die in 1432 niet langer in het bezit was van zijn zegelring. Deze ring was gestolen of verloren. Dat overkwam enkele tientallen jaren later ook Wouter de Verse, heer van Moerkerke. Een verloren of gestolen zegelring kwam dus wel meer voor en had belangrijke gevolgen. Voldoende reden om op de vragen die daarmee samengaan, in te gaan.¹

NIET ALLEEN KLEINE ZEGELRINGEN, MAAR OOK GROTERE ZEGELMATRIJZEN GAAN WEL EENS VERLOREN.

Zo liet in 1306 de augustijnenabdij van Zonnebeke op initiatief van abt Hugo een nieuwe zegelmatrijs maken voor zijn abdij (met randschrift SIGILLVM CONVENTUS BEATA MARIE DE SINNEBEKA (Brussel, Algemeen Rijksarchief, zegelafgietsels, nr. 33186)). De reden was eenvoudig:

Tekening en afgietsel van de zegels van de abdij van Zonnebeke uit 1272 en 1306.

¹ ‘Vraagwinkel’, in: *Biekorf*, 125 (2025), p. 126.

op dat ogenblik was de zegelmatrijs die eerder in gebruik was geweest (o.a. in 1272, zie Brussel, Algemeen Rijksarchief, zegelafgietsels, nr. 1555), al vele jaren verloren geraakt en men had alle hoop opgegeven dat die ooit nog boven water zou komen. Het nieuwe waarmerk werd publiek bekend gemaakt in een oorkonde door de abten van Zonnebeke en Waasten en de proost van Voormezele op 30 april 1306.² De zegelmatrijs die tussen 1272 en 1306 verloren was geraakt, kwam echter rond 1890, 600 jaar later (!) alsnog boven water - of eerder: boven aarde - want zij werd teruggevonden in een veld. Maar dat bewuste veld bevond zich wel, in vogelvlucht op meer dan 500 kilometer van Zonnebeke, nl. in Bangor, een stadje in het noordwesten van Wales (Groot-Brittannië) aan de Ierse zee ... Het British Museum, op vraag van de *Cambrian Archeological Association* identificeerde de zegelmatrijs met die van de abdij van Zonnebeke bij Ieper en lichtte ook hun Belgische collega's in de archeologie in, wat leidde tot twee publicaties erover in 1893 (London en Brussel). Navraag door ons in 2006 bij de *Cambrian Archeological Association* bevestigde dat de matrijs nog steeds aldaar in het archeologisch museum bewaard wordt. Hoe kwam die zegelmatrijs daar terecht? Bangor is de oudste stad van Wales en ontstond rond een kloostergemeenschap die daar werd gesticht in 525. Bangor werd een bisschopsstad met een kathedraal. Misschien is die daar door een reizende abt verloren geraakt bij een bezoek?³

Een ander voorbeeld van een verloren en teruggevonden zegelmatrijs is deze van Egidius van Wyneghem. Eind 1996 werd in Bruay-sur-l'Escaut, een gemeente ten noorden van Valenciennes (Fr.), net over de Frans-Belgische grens, tijdens droogleggingswerken voor een nieuwbouw aan de westelijke oever van de Schelde in het slib een zegelmatrijs teruggevonden.⁴ De

2 W.H.J. WEALE, 'Sceau de l'abbaye de Zonnebeke M.CCC.VI', in: *La Flandre*, I (1868), p. 93-94.

3 P. DONCHE, 'De zegels van de abdij van Zonnebeke. Een verhaal vol verrassende wendingen', in: *Heraldicum Disputationes*, kwartaalblad voor heraldiek, 11 (2006), p. 26-30.

4 Inlichting van Dominique Delgrange (Rijssel), historicus, gespecialiseerd in heraldiek en zegelkunde, lid van de Académie Internationale d'Héraldique (AIH), die later de vondst mondeling vernam op een kleine historische bijeenkomst. Enige geschreven berichtgeving over de vondst in een krant of in een tijdschrift is niet bekend.

pechvogel die zijn matrijs had verloren was volgens het randschrift + SIGILL' EGIDII. DE WINEGHEM, de geestelijke Egidius van Wyneghem. Deze was in 1274 cantor van het kapittel van O.L.-Vrouw te Antwerpen en het jaar daarop deken van de O.L. Vrouwekerk. Dat was toen nog een kleine kerk want de huidige kathedraal werd pas gebouwd vanaf 1352 en afgewerkt in 1521. Zijn zegelmatrijs van het spitsovale type stelde geen familiewapen voor, maar een rechterarm die een soort langgerekte lelie in de hand houdt met op de bovenste bladeren twee toegewende omziende vogels. Egidius overleed in 1297. Het verlies van zijn zegelmatrijs moet gebeurd zijn voor 1280, want rond die tijd werd een nieuwe matrijs aangemaakt. Deze was ook van het spitsovale type, maar met een heel andere voorstelling (een rechtopstaande geestelijke in de nis van een gotische kapel met torens). De nieuw had als randschrift: + S' EGIDII DE WINEGHEM [...]NIECCL[...] [...]WPIEN. Egidius' koperen zegelmatrijs was dus meer dan 700 jaar zoek geweest vooraleer zij alsnog uit de Schelde 'boven water' kwam. Nog 100 jaar later dus dan de zegelmatrijs van Zonnebeke, maar minder ver weliswaar, op zo'n 110 km in vogelvlucht. Hoe die daar terechtgekomen is blijft een raadsel. In de Schelde gevallen te Antwerpen lijkt uitgesloten, want dat zou de matrijs stroomopwaarts moeten 'gezwommen' hebben. Daarom misschien tijdens een bezoek in Valenciennes en enkele kilometer verder meegevoerd tot in Bruay-sur-l'Escaut?⁵

5 M. VAN DE CRUYS, 'De zegelmatrijs van Egidius van Wyneghem', in: *Heraldicum Disputationes*, kwartaalblad voor heraldiek, 20 (2015), pp. 98-103).

ZEGELRINGEN ZIJN NATUURLIJK OOK NIET IMMUN VOOR VERLIES

Een voorbeeld van een gedocumenteerd verlies van een zegelring betreft deze van Antoon van Mortaigne, heer van Eke (Eke-op-de-Schelde).⁶

Bij het doornemen van registers van de Raad van Vlaanderen vond Filips Benoit (Waregem) een akte daarover.⁷ Enkele nogal ongewoon aandoende, erg specifieke heraldische termen in die akte konden we voor hem verklaren (zie ook verderop in onze voetnoten). Deze casus konden we als een extra voorbeeld vermelden in ons antwoord op de vraag in *Biekorf*.

Over dit verlies van zijn zegel(ring) en de publieke mededeling dat hij voortaan een nieuwe zegelring zou gaan gebruiken werd *op den eersten in sporcle a(nm)*^o LXXXV, d.i. 1 februari 1486(ns)⁸ een akte geregistreerd in de

-
- 6 Volgens een kopie van zijn grafschrift (F. DE POTTER & J. BROUCKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, 1ste reeks: arr. Gent, 2de deel, Gent, 1864-1870, sectie "Eeke", p. 41) zou deze overleden zijn op 28 lauwe 1520, dit is 28 januari 1521 (ns), gehuwd met Willemijne van Veerdeghem (van Dadizele) en de vader van Antoon van Mortaigne (x Margareta van der Mote), die in 1540 de heerlijkheid verkocht aan Cornelis de Schepper. Over die verkoop zie: P. DONCHE, 'De verkoop van de heerlijkheid Eke in 1540', in: *Heemkring Scheldeveld Jaarboek*, 45 (2016), p. 209-267. Zie ook over Antoon sr.: P. DONCHE, *Edelen, leenmannen en vorstelijke ambtenaren van Vlaanderen 1464, 1481, 1495, Berchem-Antwerpen*, 2012, p. 204, nr. 1798: (lijst edelen van Vlaanderen, a^o 1481) *Jan Anthonis van Pooteelet, heere van Eeke*, en over Antoon jr.: P. DONCHE, *Edelen, leenmannen en notabelen van Vlaanderen, 1515 - 1542 - 1552*, [Brugge], 2019, p. 202, nr. 417: (lijst edelen van Vlaanderen, a^o 1552) *joncheere Anthuenis van Mortaignen*.
 - 7 Die akte werd ook al gepubliceerd in: F. DE POTTER & J. BROUCKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, p. 12, noot (1), maar daar nog verkeerdelijk gedateerd als van 1 februari 1485, wat in nieuwe jaartijl 1486 is (zie hieronder) en met enkele minder geslaagde transcripties van de heraldische termen.
 - 8 Dit is een datum in oude jaartijl, dat wil zeggen dat het jaarcijfer niet werd 'opgehoogd' op 1 januari, maar pas met Pasen daarna. Deze stijl was in de Zuidelijke Nederlanden nog in voege tot 1576. Dat er zeker oude jaartijl gebruikt werd, blijkt ook uit het register zelf: op folio's 39, 40, 42 zijn er akten van december 1485, gevolgd op folio's 43, 43v, 44 van lauwe of janvier (januari) 1485. Op folio 53v is er nog een akte gedateerd 24 *m(ar)te* LXXXV voor Paesschen, op folio 56 een akte van 4 *d'avril* LXXXVJ. Dat klopt: Pasen 1486 viel op 26 maart.

registers van de Raad van Vlaanderen. Daarin verklaarde Antoon van Mortaigne dat hij drie of vier dagen voor Bamis (St.-Bavo-mis, 1 oktober) laatstleden, dus eind september 1485 zijn zegelring had verloren. Hij zal allicht nog wel een tijd gezocht hebben, zonder succes blijkbaar, het dan opgegeven en een nieuwe even grote zegelring laten maken. Vier maand na het verlies was de nieuwe klaar en maakte hij dat ‘wereldkundig’. In de voorstelling van zijn wapen had hij enkel in de attributen een lichte wijziging aangebracht, het schild zelf met het familiewapen (een kruis) bleef ongewijzigd (uiteraard), zo ook de helm en het helmteken (een hertengewei), enkel de dekkleden waren iets anders (van vorm), zo verklaarde hij. Maar de meest duidelijke wijziging was in de randtekst, hij noemde zich daarin niet meer ANTHOINE DE MORTAIGNE DIT DE POTELLES, maar voortaan: ANTHOINE DE MORTAIGNE SEIGNEUR DE EECHE. Alle verder gebruik (door een oneerlijke vinder) van het oude zegel werd in die akte afgewezen. We geven hierbij de inhoud van die akte⁹:

Voor u mijn heeren vanden rade / Antheunis van Mortaignen sciltcnape hee(re)
van Eecke comp(ar)erende in p(er)s(oone) hier int / hof verclaerst ende gheeft te
kennene hoe dat drie of vier daghen voor / bamesse laestleden bij verloos eenen zijnen
zeghele daer in wesen(de) eenen / schilt mett(en) eenen rechten cruce, zijne wapenen
wesen(de) ghehelmet ende / ghetimmert¹⁰ met twe herstbeenen¹¹ up den cemere den
/ helme ghecroont, daer in ghescreven stont tguend dat hier naer / volgt, Seel¹² de
Anthoine de Mortaigne dit de Potelles, welken zeghele / de voors(eide) comp(ar)ant
wederroupen ende gherevoceirt¹³ heeft. Ende bij desen / revocquiert ende weder roupt
zond(er) van dien ne(m)mermeer te zeghelne ofte / userne¹⁴, want de voors(eide)

9 GENT, Rijksarchief, Raad van Vlaanderen, register 955 (“Volontaire condempnation, acten van zekere ende wijsdommen exécutoire” 16 maart 1484 – 28 juni 1486), f. 47

10 *ghehelmet ende ghetimmert* : hier wordt twee keer hetzelfde gezegd (tautologie): (het wapen) overtopt door een helm. In Franse heraldische taal is dat (*écu timbré*, vervlaamst: *getimbreerd*, verbasterd: “getimmerd”).

11 *twe herstbeenen*: allicht wordt bedoeld: twee hertenbeenderen, hertengewei.

12 *seel*: zegel (Fr. *sceau*).

13 *herroepen en gherevoceirt* (Fr. *révoqué*) : herroepen en gerevoceerd (tautologie).

14 *userne*: (uit Fr. *user*): useren, gebruiken.

Anth(oine) heeft ghedaen maken eenen nieuwen / zeghele ghenouch van ghelicker grootten, ende met ghelicker wapen(en) / helme ende cemere¹⁵ als den voors(eiden) eersten zeghele, vutghedaen / allee(n)lic der hoechieringhe¹⁶ vand(en) helme, in welken nieuwen zeghele / ghescreven staet tguend dat hier n(aer) volgt: Seel Anthoine de Mortaigne / s(eigneu)r de Eecke met welken nieuwen zeghele ende met gheen en ande(re)n / de voors(eide) comp(ar)ant van nu voort an zeghelen ende useren zal, versouckende / an U mijne hee(re)n van al tguend dies voors(eid) es acte thebbene o(m)me / hem naermaels eist nood daer mede te ghehelpene in tijden en(de) / in wijlen daer ende alsoot behooren zal. Aldus verkennt ende / wederroupen bij Antheunis in p(er)sone. Den eersten in sporcle a(nn)o lxxxv.

Hoe dat nieuwe zegel eruit zag, zien we, hangend aan een oorkonde zijnde een denombrement dat Antoine van Mortaigne op 15 oktober 1515 indiende in zijn hoedanigheid van voogd van zijn neef Antoine Quispeau voor een leen dat deze laatste bezat in Waasmunster en Belsele. We geven hiernaast een foto (van het afgietsel) van het zegel.¹⁷ Het randschrift luidt: SEEL ANTHOINE : DE : MORTAIGNE : SIGN DE EECKE : wat dus overeenstemt met wat in akte vermeld wordt. Antoine van Mortaigne leefde dus nog eind

15 *cemere*: allicht weer een vervlaamsing van de Franse heraldische term *cimier*: helmteken. De Potter in zijn transcriptie schrijft *temmere* (?).

16 *der hoechieringhe vand(en) helme*: Gezien Antoon van Mortaigne heel duidelijk laat optekenen dat hij niets veranderd heeft aan de afbeelding van zijn familiewapen, van de helm en het helmteken erboven, blijft er alleen nog over: de dekkleden en de *wrong* (= de in een ring getorste stof textiel waarmee de dekkleden vastgemaakt zijn aan de helm). Wellicht is *hoechieringhe* de vervlaamsing en verbastering van de Franse heraldische term *hachements* (dekkleden). BN STALINS, *Vocabulaire-Atlas Héraldique en six langues*, Parijs, 1952, p. 44: *hachements*, ook *lambrequins* genoemd, is volgens nr. 527 en 529 (p. 38) in het Nederlands te vertalen als 'helmkleed' (zie de tekeningen p. 119); C. PAMA, *Prisma van heraldiek & genealogie*, Utrecht, 1969, 1990, vermeldt in zijn register van niet-Nederlandstalige heraldische termen: *hachements* (F) *achements* (F): 'geborduurde of gezoomde dekkleden, met parels en edelstenen'.

17 BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, verzameling zegelafgietsels, nr. 23436. J. TH. DE RAADT, *Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinants*, II, Brussel, 1899, p. 521 met als bron: "Fiefs, N° 7144", dit is BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, *Denombrementen van de Wetachtige Kamer van Vlaanderen*, 7144.

Het nieuwe zegel van Antoine van Mortaigne, heer van Eecke (Eke), 1515.

1515. Hij blijkt inderdaad overleden in 1520 (of 1521).¹⁸

Van het oude zegel kennen we geen voorstelling.

Een ander voorbeeld, gesignaleerd door Dominique Delgrange (Rijsel)¹⁹ betreft de zegelring verloren door een Jan van Luxemburg, bastaard van Saint-Pol.

Deze was ridder en heer van Haubourdin, Emmerin en Merchin.²⁰ Haubourdin ligt ten zuidwesten van het centrum van Rijsel. Op 1 januari 1480 had hij zijn zegelring met daarin zijn familie-wapen verloren. Zoeken ernaar was zonder resultaat gebleven en dus had hij beslist om een nieuwe zegelring met een iets verschillende afbeelding te laten maken. Drie maand na het verlies, op 10 april 1480, werd daarover een akte opgemaakt door Robert Brasme, een vertrouwensman van Jan van Luxemburg. In de akte werd ook elk verder gebruik van een zegel, gemaakt met de oude zegelring afgewezen.

18 We vinden twee versies van de overlijdensdatum in zijn grafscript te Eke: BN BETHUNE, *Épitaphes et monuments des églises de la Flandre au XVIe siècle*, Brugge, 1897-1900, p. 163: ... die starf 26 meije 1520 ... en P.A. DU CHASTEL DE LA HOWARDRIES-NEUVIREUIL, *Notices Généalogiques Tournaisiennes*, I, Doornik, 1884, pp. 7-36 (genealogie de Morta(i)gne), i.h.b. p. 21: ... overl. den 21 ianu. 1520 ... (zo ook in F. DE POTTER & J. BROUCKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, zie hoger, p. 41), dit is dan 26 januari 1521(ns).

19 Heraldicus en sigillograaf.

20 Hij was een onwettige zoon van Lodewijk van Luxemburg, graaf van Saint-Pol (+ 1475) en Amele de Scuere. Hij huwde met Anne de Carondelet en overleed op 13 december 1503 (voor zijn grafscript in de kerk der Minderbroeders te Rijsel, zie Th. LEURIDAN, *Épigraphie du Nord*, I, Rijsel, 1903, p. 433. Zijn handtekening vindt men in RIJSEL, *Archives départementales du Nord*, J 847/20 (rekeningen van de heerlijkheid van Haubourdin), laatste blad. Hij mag niet verward worden met Jan van Luxemburg, bastaard van Haubourdin, gouverneur van Rijsel, ridder van de Orde van het Gulden Vlies (° ca 1400, + 1466), onwettige zoon van Waleran III van Luxemburg en Agnès de Brie.

De tekst van de akte luidt:²¹ *Le dixième jour d'apvril après pasques mil III^C III^{JXX} Robert Brasme, prévôt de Messire Jehan de Luxembourg, chevalier, seigneur de Haubourdin, déclara que ledit seigneur avoit dès le primes jour de janvier darrain passé, perdu son scel armoyé de ses armes et dont il avoit accoustumé de user. Parquoy icelluy seigneur revoccoit et avoit révoqué ledit scel protestant en faire ung nouvel ou signet différent sera mise, faict pardevant maistre Jean Demessent.*²²

Hoe zijn oud of nieuw zegel er uit zag is niet bekend. D. Delgrange vond er geen in het standaardwerk van G. DEMAY en evenmin in een reeks Noord-Franse archiefbronnen. Ook in het werk van DE RAADT of in de verzameling zegelafgietsels van Brussel, Alg. Rijksarchief vonden we er geen.²³

NOG TWEE ANDERE VOORBEELDEN VAN WIJZIGING VAN EEN ZEGEL
DIE MOGELIJK HET GEVOLG ZIJN VAN VERLIES VAN ZEGELRING.

Jacob van der Burch, zoon van Pieter en N. de Courtroisin, heer van de Burg van St.-Rijkers, was schepen-keurheer van de kasselrij Veurne in de periode 1395 tot 1429 (12 attestaties), een loopbaan die hij afsloot als eerste schepen (hij overleed ca. 1430-31). Van hem kennen we drie zegels hangend aan akten²⁴: een van 26 juni 1398²⁵, een van 18 juli 1410²⁶ en een van 26 november 1427²⁷. De eerste akte betreft een denombrement voor twee leengoederen die hij bezat. In de twee andere akten komt hij voor

21 RIJSEL, Archives départementales du Nord, 2 B 245 (ongefolieerd) Registre aux reconnaissances de la Gouvernance de Lille.

22 D. DELGRANGE, 'La déclaration de perte de sceau de Jean de Luxembourg, seigneur d'Haubourdin, en 1480', in: *Revue Française d'Héraldique et de Sigillographie*, 76 (2006), p. 175 (met foto van de akte).

23 G. DEMAY, *Inventaire des sceaux de la Flandre*, 2 vols., Parijs, 1873; J. TH. DE RAADT, *Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinants*, 4 vols., Brussel, dl. II, 1899.

24 Alle drie afgebeeld in P. DONCHE, *Geschiedenis en genealogie van de familie van der Burch in Vlaanderen (1286-1630)*, Brugge, 2022, p. 107.

25 BRUSSEL, Algemeen Rijksarchief, *Denombrementen van de Wetachtige Kamer van Vlaanderen*, leenhof Burg Veurne, nr. 714.

26 BRUGGE, Groot Seminarie, archief, *Oorkonden Ter Duinen*, nr. 2148.

27 BRUGGE, Groot Seminarie, archief, *Oorkonden Ter Duinen*, nr. 2249.

in zijn functie van schepen-keurheer. De eerste twee zegels zijn identiek. Zijn familiewapen (*in hermelijn drie roskammen*) is er geplaatst op een vierlob (met hoekige verbindingen tussen de lobben). In het derde zegel is zijn wapenschild geplaatst op een frontaal afgebeelde adelaar met afgewende kop. Zijn familiewapen is in elk van de drie zegels gebroken met een hartschild, op de eerste twee zijn in het hartschild duidelijk de kepers te zien van het familiewapen Courtoisin van zijn moeder, van het derde is wat in het hartschild staat nauwelijks uit te maken wat het voorstelt.²⁸ Een andere Jacob van der Burch, gelijktijdig levend en ook schepen-keurheer is er niet. Een andere van der Burch die ook een hartschild als breuk gebruikte (met daarin een dubbelkoppige adelaar), was ook schepen-keurheer, maar heette Michiel en leefde rond 1390.

Een ander voorbeeld betreft Lodewijk Donche, gedurende 30 jaar ontvanger van de bezittingen van het kapittel van de abdij van St.-Omaars te Alveringem en ook baljuw voor de heerlijkheid Nieuwkapelle. Van hem kennen we vier zegels²⁹ die alle vier een zeer specifieke breuk op het gewone familiewapen (dit is: *in hermelijn een roskam vergezeld van drie sterren*) bevatten. De breuk bestaat uit twee toegevoegde liggende wassenaartjes (halve-maantjes) één aan elke zijde van de steel van de roskam. Deze breuk is zeer specifiek en treffen we uitsluitend bij hem aan (en later bij zijn zoon Roeland). Hiermee onderscheidde hij zich van zijn gelijktijdig zegelende broer Renault (één omgekeerde liggende wassenaar boven de roskam) die als schepen-keurheer tussen 1441 en 1470 ook een zegel gebruikte en zijn andere broer Jacob (+ 1492), raadsheer bij de Raad van Vlaanderen, die het ongebroken familiewapen gebruikte op tal van nog bewaarde zegels. Het

28 Over Jacob van der Burch en zijn zegels, zie: P. DONCHE, *Geschiedenis en genealogie van de familie van der Burch*, p. 105-108.

29 Dit van 1476 is afgebeeld in P. DONCHE, *Geschiedenis en genealogie van de familie Donche 1365-2004*, vol. I, Berchem-Antwerpen, 2004, p. 156. Dit van 1469/70 is afgebeeld in P. DONCHE, *Aanvullingen 2005-2024 op Geschiedenis ... Donche 1365-2004*, vol. III, Brugge, 2024, p. 1227 (met omgekeerde wassenaars).

oudste zegel van Lodewijk van 3 april 1469(os)³⁰ toont zijn wapen op een drielob (met hoekige verbindingen tussen de lobben); in zijn latere zegels van november 1472³¹, 27 april 1476³² en 21 mei 1479³³ wordt zijn wapen opgehouden door een gewende adelaar. Een ander verschil is dat in het oudste zegel de punten van de wassenaars naar omlaag gericht zijn, in de drie meer recente naar omhoog (ook zijn zoon Roeland gebruikte twee wassenaars met de punten omhoog).³⁴

Helaas zijn er voor de kasselrij Veurne geen wettelijke passeringen of andersoortige akten van vrijwillige rechtspraak bewaard van voor 1474 waarin mogelijk voor deze gevallen een akte van wederroeping van zegelmerk naar aanleiding van het verlies van een zegelring zou kunnen te vinden zijn. Ook de reeks *Volontaire Condemnatiën* in het archief van de Raad van Vlaanderen, hoger vermeld bij de Mortaigne, vangt pas aan in 1484.

PIETER DONCHE

30 LOPPEM, Archief van Caloen, A 522. 3 april 1469(os) kan zowel 1469(ns) als 1470(ns) zijn gezien Pasen 1469 viel op 2 april en Pasen 1470 op 22 april. 1470 lijkt ons wel meer waarschijnlijk, gezien er anders voor een datum zo dicht bij Pasen in de datering allicht had bijgestaan *naer Paesschen* om elke dubbelzinnigheid op te heffen.

31 BRUGGE, Groot Seminarie, archief, *Oorkonden St.-Pietersabdij Lo* (a° 1472).

32 BRUGGE, Rijksarchief, *Oorkonden met blauw nummer*, 2708.

33 BRUGGE, Rijksarchief, *Leenhof Burg van Veurne*, 65.

34 Over Lodewijk Donche en zijn zegels, zie: P. DONCHE, *Geschiedenis en genealogie van de familie Donche*, vol. I, p. 156-157, P. DONCHE, *Aanvullingen 2005-2024 op 'Geschiedenis Donche*, vol. III, p. 1227.